

Физик маънода К доимий қиймати иситиладиган маҳсулотнинг ҳарорати 1 даражага ошадиган вақтни белгилайди. Маълум бўлишича, 36 сонияда, яъни, доннинг ёрилишидан олдин унинг ҳарорати тахминан 330 °С га ошади. Бу натижа тажрибадаги доннинг физик ўлчанган ҳароратидан ошиб кетади. Шубҳасиз, бу доннинг ташқи юзасининг 0,5 дан камроғи иссиқликни ютишда иштирок етиши билан боғлиқ.

Агар бу қиймат дон юзасининг атиги 1/3 қисмини ташкил қилади деб ҳисобласак, К доимийлигининг қиймати 0,247 га тенг бўлади ва 36 сонияда дон ўз ҳароратини 142 даражага оширади. Бу натижа экспериментал маълумотларга яқиндир. Демак, дон маҳсулоти ИҚ нур билан нурланганда, ташқи юзанинг учдан бир қисми нурланиш энергиясини ютади.

Ушбу ҳисоблаш жараёнида доннинг иссиқлик-нурланишини ўтказувчанлиги ва акс етиши ҳисобга олинмайди, бу маълум бир тарзда доннинг кизишига таъсир қилади. Бу кўрсаткичларни ҳисобга олиш орқали тажриба шартларини қониқтирадиган натижаларни олиш мумкин.

Хулоса:

1. Дон маҳсулотини комплекс иссиқлик ва ИҚ нурлантириш орқали озуқабардошлиги ортиши кўрсатиб берилди.
2. Дон маҳсулотини микроионизация жараёни параметрлари аниқланди.
3. Микронизаторда донни қайта ишлаш давомийлигини аниқлашнинг математик ифодаси яратилди.
4. Микронизация пайтида донни иситишнинг математик модели яратилди.
5. Маҳсулотни (моддани-донни) иситиш жараёни тезлигини белгиловчи коэффициент К доимийсининг қиймати аниқланди.

Адабиётлар:

1. Шевцов А.А. Новое в технологии гидротермической обработки зерна овса [Текст]/ А.А. Шевцов, С.В. Куцов. - Воронеж: ГОУВПО "Воронеж. гос. технол. акад.", 2010. - 159 с.
2. Патент РФ №2410316 Вибрационный конвейер. Тишанинов Н.П., Амелянц А.Г., Ведищев С.М., Кропоткин О.Н. Бюл. №19, опубл. 10.07.2012.
3. Патент РФ №2442736 Стационарный секционный качающийся транспортер. Дианов Л.В., Алфеев А.А., Бюл. №5, 20.02.2012.
4. Возмилов С. Г., Галимарданов И. И. Методика расчета и выбора рациональной мощности системы нагрева бытового инкубатора // Механизация и электрификация сельского хозяйства. № 2. 2005. С. 18.
5. Зуев Н.А. Сушка и предпосевная стимуляция семян осциллирующим электромагнитным полем в инфракрасном диапазоне частот.: автореф. дисс. ...канд.техн.наук: 05.20.02: Москва. 2013.
6. Мансуров, О. П., & Адизов, Б. З. (2023). ТЕХНОЛОГИЯ ПРОИЗВОДСТВО БИОЭТАНОЛА ВТОРОГО ПОКОЛЕНИЯ ИЗ ВОЗОБНОВЛЯЕМОГО СЫРЬЯ. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ НАУЧНОГО И ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО, 109.

CHORRAHADAGI HARAKAT MIQDORI VA TARKIBINI ANIQLASH JIZZAX SHAHRI MISOLIDA

Pardaboyev O'tkir Abduraximovich, Rasulova Mahliyo Pardaboy qizi
JizPI Transport vositalari muxandisligi kafedras

Annotatsiya

Avtomobillashtirishning keskin o'sishi bilan yirik shaharlarda yo'l harakati xavfsizligini tashkil etish eng asosiy vazifalardan bo'lib, soha mutaxassislari uchun dolzarb mavzulardan biridir.

Kalit so'zlar: Shahar ko'chalari, chorraxalar, piyodalar yo'laklari va oqimi. Transport vositalari haydovchilar majburiyati va sodir bo'lgan YTHni oldini olish va tahlil qilish.

Аннотация

В условиях быстрого роста автомобилей организация безопасности дорожного движения в крупных городах является одной из важнейших задач и является одной из актуальных тем для специалистов данной области.

Ключевые слова: Улицы города, перекрестки, тротуары и потоки. Обязанности водителей транспортных средств, предупреждение и анализ дорожно-транспортных происшествий.

Annotation

With the rapid growth of automobiles, the organization of road safety in large cities is one of the most important tasks and is one of the urgent topics for specialists in the field.

Keywords: City streets, intersections, sidewalks and flow. Obligation of vehicle drivers and prevention and analysis of accidents.

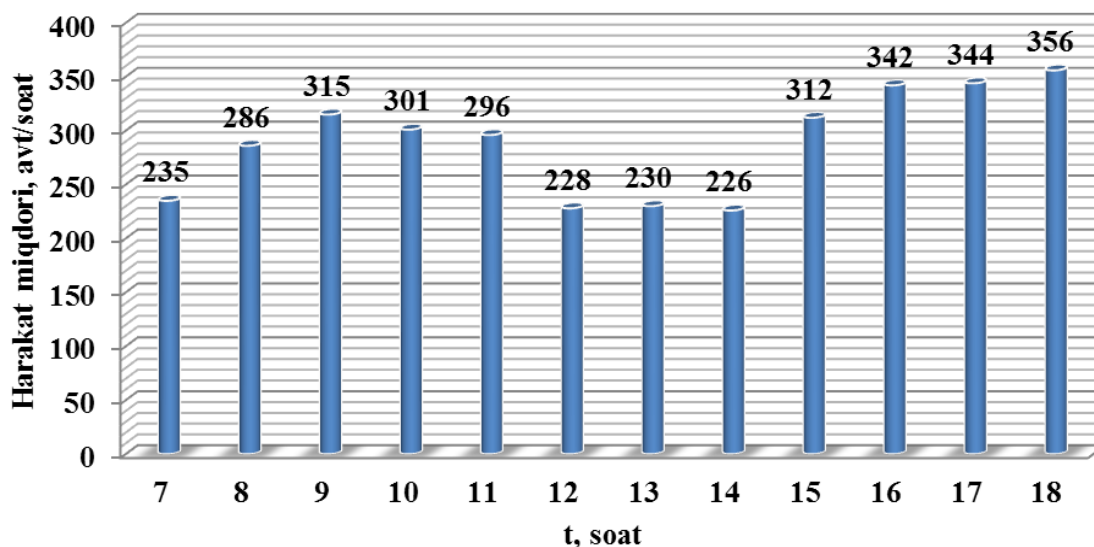
Harakat miqdori va tarkibining o'zgarishi harakat tezligi va yo'l -transport xodisalarining o'zgarishiga ta'sir qiladi. Shahar ko'chalarining tasmalarida harakat miqdori va uning tarkibining tez-tez o'zgaruvchanligi kuzatiladi. Hozirgi vaqtda butun dunyoda avtomobillashtirish darajasining ortib borayotganligini kuzatishimiz mumkin.

Bu esa avtomobillar to'xtab turish joylariga bo'lgan ehtiyojning ortishiga olib keladi. Hozirgi kunda bu anchagina katta muammoga aylanganligini ko'ramiz. Buning oqibatida transport vositalarining to'xtash joylari yo'lining qatnov qismida vujudga kelayotganligi kuzatilmogda.

Bu holat transport vositalarining harakatlanishiga salbiy ta'sir qilayotganligi ma'lum, ayniqsa jamoat transportlarining harakatlanishini qiyinlashtirib, yo'lining o'tkazish qobiliyatini pasayishiga, tirbandlikning vujudga kelishiga, transport vositalarining tezligini pasayishiga olib kelmoqda.

Harakat miqdorining o'zgarishini kuzatish maqsadida biz A.Navoiy ko'chasni tanlab oldik.

Agar bu ko'chadagi transport vositalarining harakat miqdoriga e'tibor beradigan bo'lsak, A.Navoiy ko'chasida transport oqimining o'rtacha jadalligi 1500 - 2000 avt/soat ni tashkil qiladi. Bu ko'cha 3 tasmali ko'cha hisoblanadi. Harakat miqdorining o'zgarishi 1-rasmda keltirilgan.

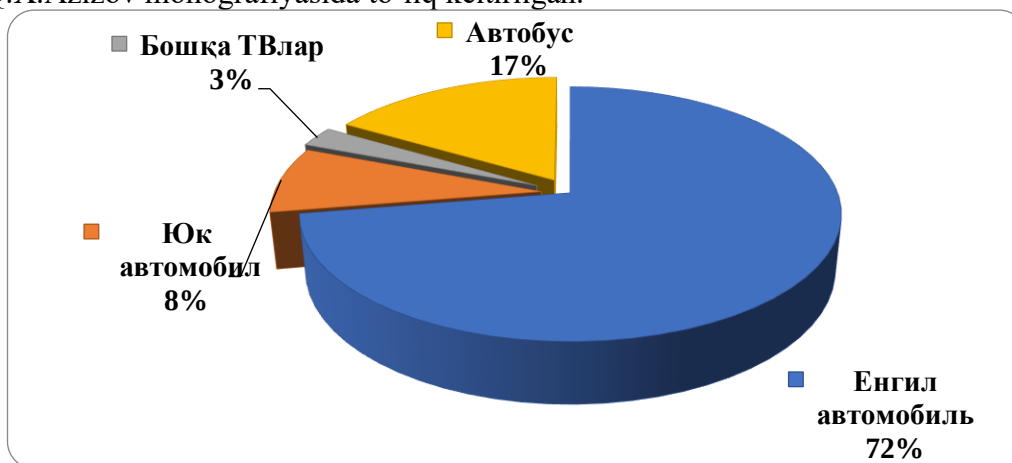

1-rasm. Jizzax shahar A.Navoiy ko'chasidagi harakat miqdorining o'zgarishi gistogrammasi.

Harakat miqdori ko'chalarda har xil ko'rsatkichda o'zgargan bo'lsada, kunning ertalabki (8:00-10:00) soatlarida hamda kechki (16:00-18:00) soatlarida ko'tarilib, maksimal darajaga erishishini hamda kunning qolgan kuzatuv soatlarida barqaror holatda o'zgarib borganini aytish mumkin. Misol uchun, ushbu ko'chada harakat miqdorini soatlar davomida o'zgarishini kuzatish usuli orqali aniqlaganimizda, kunning ertalabki (9:00-10:00) soatlarida hamda kunning (17:00-18:00) soatlari oralig'ida harakat miqdorining "tig'iz" vaqtlari ekanligini kuzatuv natijalari tasdiqlaydi.

Tirbandlikni tadqiq qilishda transport vositalarining tarkibini ham o'rganish kerak (2-rasm).

Shahardan tashqari yo'llarda xavfsiz harakatni tashkil etish bo'yicha ko'pchilik chet el olimlari ishlar olib borgan. Ayniqsa, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tashish paytida harakat miqdorining oshishi va transport vositalarining tarkibi o'zgarganligi to'g'risidagi ma'lumotlar prof. Q.X.Azizov monografiyasida to'liq keltirilgan.

2-rasm. Jizzax shahar A.Navoiy ko'chasida harakat tarkibining o'zgarish siklogrammasi.

Chorrahadagi harakat tezligini va zichligini aniqlash

Harakat tezligi yo'l harakatining asosiy ko'rsatkichi bo'lib, u yo'lda harakatlanishning asosiy maqsadi shaklida namoyon bo'ladi. Yo'lda eng ob'ektiv ko'rsatkich sifatida harakat tezligining butun marshrut bo'ylab o'zgarishini ko'rsatuvchi grafik hisoblanadi. Lekin bunday tezlikning o'zgarish egri grafigini chizish marshrut bo'ylab laboratoriya avtomobili yordamida amalga oshirilishi lozim. Bu esa amalda ma'lum qiyinchiliklar tug'diradi va ko'pchilik hollarda uni bajarib bo'lmaydi. Shuning uchun harakatni tashkil qilishda yo'lning xarakterli tasmlarida transport vositalarining oniy tezligini o'lchash orqali xulosa qilishga amaliyotda ko'nikma hosil qilingan.

Harakat tezligi transport vositalarining oraliq masofasiga bog'liq ravishda o'sishini quyidagi grafikda ko'rishimiz mumkin. U oddiy sekundomer orqali aniqlangan. Grafik tahlilidan shu aytish mumkinki, transport vositalarining oraliq masofasi ortib borishi bilan harakat tezligining oshib borishini ko'rishimiz mumkin. Tezlik o'zgarishini aniqlashning eng oddiy usullaridan biri sekundomer yordamida aniqlash usulidir. Bunda biz 100 m masofani tanlab olib, sekundomer yordamida har bir avtomobilning shu masofani qancha vaqt ichida o'tganligini o'lchab olamiz. Avtomobillarning tezligini esa masofani har bir avtomobilning bosib o'tgan vaqtiga bo'lib topamiz.

Tajribaning aniq chiqishi uchun har bir o'lchash mintaqasida tezlikni 200 martadan o'lchaymiz. Tajribani tirbandlik kuzatilayotgan chorrahaga 100 m kirish va 100 m chorrahadan chiqish mintaqalarida aniqlaymiz. Olingan natijalarni tahlil qilish maqsadida grafiklarga joylashtiramiz. Grafiklarga joylashtirishimizning sababi, grafiklardagi natijalar yaqqol va aniq ko'rinishi bilan birga biz uchun zarur bo'lgan parametrlarni ko'rsatib beradi. (3-rasm).

Tezlikning o'zgarishiga avtomobilning texnik sharoiti, atrof-muhit holati va piyodalar harakati katta ta'sir ko'rsatadi.

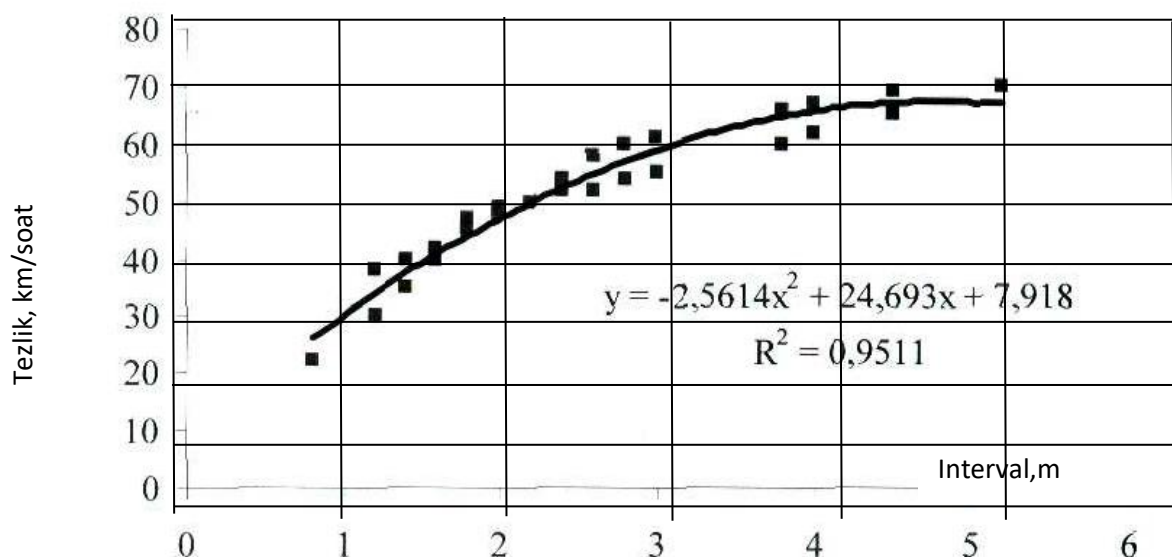
Harakat miqdorining transport oqimi tezligiga ta'sirini quyidagi formula orqali aniqlash mumkin.

$$V_{yp} = V_a \cdot (1 - R \cdot N) \quad \text{km/soat}; \quad (1)$$

bu erda: V_a - erkin harakatlanayotgan avtomobillar tezligi, km/soat;

R - harakat miqdoriga nisbatan tezlikning pasayishini hisobga oluvchi koeffitsient;

N - harakat miqdori, avt/soat.

3-rasm. Harakat tezligining oraliq masofaga nisbatan o'zgarish grafigi.

Agar harakat jadallashgan bo'lsa, bu sharoitda transport oqimining tarkibi va jadalligiga qarab harakat tezligi aniqlanadi. Bundan tashqari, transport oqimining tezligi qatnov qismining harakatlanish tasmalari kengligiga ham bog'liq.

Harakat tasmasi kengligi 3 m bo'lganda haydovchilar uchun o'rtacha tezlikni 50-60 km/soat, harakat tasmasi kengligi 3,75 m bo'lsa, 100-120 km/soat dan oshirmaslik kerak.

Shahar sharoitida harakatlanishda qulay iqlim sharoitida haraktlanishda transportlar orasidagi masofa kamida tezlikning yarmiga teng masofada saqlanishi kerak. Bu tavsiya bir biriga yaqin turgan avtomobillarning samarali to'xtashini ta'minlaydi. Chet el tajribalarida, aynan AQShning katta shaharlarida harakat tezligini ta'minlash uchun ko'chalarni kengaytirish va yangilarini qurish, hattoki, avtomobillarning tezkor harakatlanishlari uchun mo'njallangan tezkor yo'llar qurish amalga oshirilmoqda. MDH davlatlarining katta shaharlarida avtomobil transporti kontsentratsiyasi katta. Masalan, shahar ko'chalarida avtobuslarda o'rtacha tezlik 8-10 km/soat gacha kamayadi, tig'iz vaqtlarda esa 3-5 km/soat dan oshmaydi. Bunday holatlarda nafaqat transportlarning tezligi kamayibgina qolmasdan, balki ularning oshiqcha yonil'gi sarf qilishiga, oqibatda atrof-muxitni ifloslanishini ortishiga, hamda aholining vaqtdan yutkazishiga olib kelmoqda.

Yuqoridagi ta'kidlanganlardan ko'rinib turibdiki ushbu boradagi olib borilayotgan choralarga qaramasdan hamon ytx sodir bo'lmoqda. Bu ko'gilsiz hodisalarning oldini olish uchun barchamiz mas'ulligimizni yana bir bor eslab qo'yishimiz maqsadga molik bo'lardi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N.F.Muxitdinov, B.U.Tojixonov, R.N.Dimetov «Yo'l harakati qoidolari bo'yicha masalalar (mavzuli) to'plami»ga izohlar. O'quv qo'llanma. – T., O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2002 , 121 bet
2. N.F.Muxitdinov, A.Inoyatov, U.Usmonov «Yo'l belgilari va yo'l chiziqlari». O'quv qo'llanma. T., Yangi asr avlodi, 2001., 48 bet.
3. ISO 23150:2021(en) Road vehicles - Data communication between sensors and data fusion unit for automated driving functions - Logical interface
4. ISO 20524-1:2020(en) Intelligent transport systems - Geographic Data Files (GDF) GDF5.1 - Part 1: Application independent map data shared between multiple sources.
5. Akinori Morimoto, Ailin Wang, Naohiro Kitano, A conceptual framework for road traffic safety considering differences in traffic culture through international comparison, IATSS Research, Volume 46, Issue 1, 2022, Pages 3-13, ISSN 0386-1112;
6. ЛАТИПОВ, Х., МАНСУРОВ, О., ГАНИЕВА, С., ВАЛИЖОНОВ, И., & АДIZОВ, Б. (2024). ПРИСАДКА НА ОСНОВЕ ПЕРЕРАБОТКИ ОТХОДОВ ЛИГНИНЦЕЛЛЮЛОЗНОГО МАТЕРИАЛА ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ И

7. Traffic Rules and Regulations (<https://transport.assam.gov.in/portlets/traffic-rules-and-signals>).

8. Road Safety (<https://www.un.org/en/safety-and-security/road-safety>)

ANORGANIK MODDALARNING SINFLANISHINI “KLASTER” METODI ORQALI O‘QITISH

Rashidova Kamila Xamidovna Jizzax davlat pedagogika universiteti, kimyo va uni o‘qitish metodikasi kafedrası kimyo fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsenti

Umarova Noila Azimjon qizi Jizzax davlat pedagogika universiteti 1-bosqich magistranti
Abdiraxmonova O‘g‘iloy Hamroqul qizi Jizzax davlat pedagogika universiteti 1-bosqich magistranti

Narzullayeva Marg‘uba O‘razali qizi Jizzax davlat pedagogika universiteti 1-bosqich magistranti

Akilbayeva Muxlisa Rustam qizi Jizzax davlat pedagogika universiteti 1-bosqich magistranti
Annotatsiya.

Ushbu maqolada anorganik moddalarning sinflanishini “Klaster” metodi orqali tushuntirish yo‘llari va dars jarayonida foydalanishning mohiyati, texnologiyasi va ularning amaliyotidagi metodikasi, hamda kimyo fanini o‘qitish jarayonidagi samaradorlik jihatlari ilmiy-pedagogik jihatdan ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Metod, “Klaster” metodi, anorganik moddalar, oksid, asos, kislota, tuz, asosli oksid, kislotali oksid, peroksid, betaraf oksid, qo‘sh tuzlar, kompleks tuzlar, ishqorlar

Аннотация.

В данной статье рассмотрены способы объяснения классификации неорганических веществ методом «Кластер» и сущность, технология и методика их использования в ходе урока, а также аспекты эффективности в процессе обучения химии. получили научно-педагогическую разработку.

Ключевые слова: Метод, метод «Кластер», неорганические вещества, оксид, основание, кислота, соль, основной оксид, кислотный оксид, пероксид, нейтральный оксид, двойные соли, комплексные соли, щелочи.

Annotation.

In this article, the ways of explaining the classification of inorganic substances through the "Cluster" method and the essence, technology and methodology of their use in the course of the lesson, as well as the aspects of effectiveness in the process of teaching chemistry, have been scientifically and pedagogically developed.

Keywords: Method, "Cluster" method, inorganic substances, oxide, base, acid, salt, basic oxide, acidic oxide, peroxide, neutral oxide, double salts, complex salts, alkalis

Hozirgi kunda fan va texnika rivojlangan, innovatsion texnologiyalar inson hayotiga kirib kelayotgan davrda yangi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy o‘zgarishlar sodir bo‘lmoqda. Bunday o‘zgarishlar globallashuv sharoitida barcha sohalar uchun kuchli raqobatni shakllantirib, ta’lim sohasiga ham nisbatan yangi talablarni qo‘ymoqda. Davlatimiz ta’lim tizimida “Umumiy, o‘rta va maktabdan tashqari ta’limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo‘nalishlarini belgilash, o‘sib kelayotgan yosh avlodni ma’naviy-ahloqiy va intellektual rivojlantirishni sifat jihatidan yangi darajaga ko‘tarish, o‘quv tarbiya jarayoniga ta’limning innovatsion shakllari va usullarini joriy etish” kabi vazifalarni belgilab berdi [1]

Metod (yun. “metodos”- bilish yoki tadqiqot yo‘li, nazariya ta’limot) – voqelikni amaliy va nazariy egallash, o‘zlashtirish, o‘rganish yo‘l yo‘riqlar usullar majmuasi, falsafiy bilimlarni yaratish va asoslash usuli. [2]

“Klaster” metodi deganda- ta’lim oluvchilarni faollashtiruvchi va mustaqil fikrlashga undovchi ta’lim oluvchini faol ishtirok etishga chorlaydi.” Klaster “metodini o‘tkazish